

kiterjedésű területen (Alsóörs 14. lh.) kevés őskori és középkori edénytöredéket gyűjtöttünk.

Munkatárs: Gallina Zsolt.

SOMOGYI KRISZTINA

8. Alsóörs, 258/2 hrsz.

(Veszprém megye) Ró

2005 májusában öt napon át régészeti szakfelügyeletet végeztünk a Lóki utca – Hársfa utca – Orgona utca – Viola utca vonalán húzott kábelfektető árok munkálatainál. A Lóki utcában az árok átlagos mélysége 80 cm. A Lóki utca 6. előtt római kori tégladarabok mutatkoztak.

A Kőrös köz közelében másodlagos helyzetű római kori téglatöredékeket találtunk. A Hársfa utca közepén egymásra rakott vöröshomok-köveket figyeltünk meg az árokfalakban. Az Orgona utca 30. előtt az újkori murvában két római kori tégladarabot találtunk, míg az Orgona utca 25. előtti szakaszon ismét vörösköves felületet.

PALÁGYI SYLVIA – CSIRKE ORSOLYA

9. Alsópáhok határa

(Zala megye) R, B, Ró, N, Á, Kk

2005 májusában terepbejárást végeztünk a Hévíz–Alsópáhok elkerülő út nyomvonalán.

Hévízdomb (MRT 1. k. 17/2 lh.): A Hévízdomb Ny-i lábánál, a Páhoki-patak párhuzamosan futó dűlőút két oldalán, nagyjából a nyomvonal 2,65–2,45 km-szelvényei közt korábbról is ismert lelőhelyen a késő rézkori badeni kultúrába tartozó cserepeket és öt kőeszközt, ill. római és késő középkori kerámia- és üvegtöredékeket gyűjtöttünk. A leletek ritkásan, de folyamatosan jelentkeztek a dűlőúttól Ny-ra lévő kukoricatábla egész szélességében, sűrűsödési pont nem volt megfigyelhető. A lelőhely túlnyúlik a kukoricatáblát K-ről határoló dűlőúton is. Az É-ra lévő parcellában egy kovaeszközt, ill. egy koponyatető-töredéket találtunk. Az utóbbi alapján talán ezen a lelőhelyen azonosíthatjuk az ún. alsópáhoki, nagy népvándorlás kori (Keszthely-kultúra) temetőt, melyet az MRT 1. kötete mint 17/2, azaz hévízi lelőhelyet tart nyilván. Ma a lelőhely Ny-i része Alsópáhokhoz, a K-i pedig Hévízhez tartozik. Ettől a parcellától D-re a második parcellában néhány késő középkori kerámia-töredéket gyűjtöttünk. A jelenleg megfigyelésre alkalmas, de nem összefüggő parcellákban jelentkező leletek szerint a lelőhely kiterjedése kb. 400×200 m-re becsülhető.

Hévízdomb (MRT 1. k. 1/4, 5, 6 lh.): A Hévízdomb legdélebbi végében, a Ny-i, DNy-i lejtőn, a nyomvonalon és attól K-re, az 1,90–1,40 km-szelvények közt találtunk egy lelőhelyet, melynek kiterjedése jelenleg kb. 500×350 m-re tehető. A lelőhely valószínűleg É felé tovább terjed. Déli végét a domborzati helyzet, azaz a Hévízdomb vége határozza meg. A leletek egy nagy kukoricatáblában, változó intenzitással jelentkeztek. A cserepek egy része vastagabb falú, kézzel formált (késő réz-

kori durva kerámia), egy részük kavicsos anyagú, hullámvonalas díszű (népvándorlás kori, ill. Árpád-kori). Az őskori leleteket öt kőeszköz egészíti ki. Néhány kerámia római kori, és valószínűleg ezekhez tartozik egy fenőkő is. Foltokban nagyon apróra tört csontokat is megfigyeltünk, egy részük kalcinált. A lelőhely nagy valószínűséggel lefed több korábban ismert lelőhelyet (MRT 1. k. 1/4, 5, 6), de ezek területe egyenként nem különíthető el. A római kori leletek talán az 1/4, ún. Hévízdomb-Paptag lelőhelyet jelölik, a népvándorlás kori cserepek az 1/5, a badeni kultúra leletei pedig az 1/6 lelőhelyre utalnak.

Páhoki-patak partja: Alsópáhok külterületén, Hévíztől Ny-ra, kb. a nyomvonal 3,05–2,75 km-szelvényei közt, a Páhoki-patak K-i partján emelkedő Hévízdomb Ny-i lejtőjén fekszik a lelőhely, a patakmedertől kb. 100 m távolságra. A leletek mintegy 300 m-es szakaszon, a patak völgyével párhuzamosan, egy jól körülhatárolható, kb. 70 m széles sávban jelentkeztek. A kerámia-töredékek egy része őskori, rézkori (badeni kultúra) ill. késő bronzkori, ezek foltokban kerültek elő. A foltok a szétosztott gödrök helyét mutatják. Néhány töredék a római korra, egy peremtöredék pedig a késő középkorra datálható.

P. BARNA JUDIT

10. Apátfalva határa

(Csongrád megye) U, V, Sza, A, Á

Az M43 autópálya Makó-országhatár szakasz tervezett nyomvonalának régészeti terepbejárása során a település határában az alábbi lelőhelyeket regisztráltuk.

Belez: A nyomvonal 44+200–44+500 km-e között nagy kiterjedésű település felszíni nyomait találtuk meg (48. sz. lh.).

Az autópálya 47+350 km-szelvényénél metszi a nyomvonal a Makó–Csanádpalota közötti országutat. A nyomvonalnak ezen a szakaszon két mederág található. Mindkét mederág a ma Belezi-csatornaként funkcionáló, de egykor Belez nevű meder vízrendszeréhez tartozott. A nyugati ág egy kisebb lefűződött ága, a jobb oldali pedig maga a főmeder. A két meder között egy velük párhuzamosan futó, ÉK–DNy irányú, a medrek közül kiemelkedő markáns dombhát található. A lelőhely területét 3 oldalról körülveszi a széles vízmeder. Észak felé a dombhát fokozatosan ellaposodik és a lelőhely is véget ér. A régészeti lelőhely ezen a dombháton, a Paltai út mindkét oldalán, a Joó- és a Vígh-tanyák környékén helyezkedik el. Intenzitása közepes. A bejáráson nemcsak a nyomvonal teljes szélességében, hanem attól É-ra és D-re is egyaránt gyűjtöttünk leleteket, melyeknek 90%-át az Árpád-kori kerámia tette ki. Néhány szarmata kori töredék mellett 5 újkori és 5 feltételezen a vaskorra keltezhető edénytöredéket találtunk.

Nagyút-dűlő: A Királyhegyes–Apátfalva közti országút és a Makó–Csanádpalota közötti országút kereszteződésétől K-re, az utóbbi úttól É-ra került elő a

lelőhely (46. sz. lh.). Az autópálya 46+300 km-szelvényénél a nyomvonal keresztezi az Apátfalvára vezető országutat. Az út keleti oldalán több, ÉK-DNy irányú markáns, a környezetükből jelentős mértékben kiemelkedő dombhát található, melyek közül 3 is metszi az autópálya irányát. A felfedezett lelőhely a két Ny-i dombháton, és a köztük elhelyezkedő mélyebb völgyben található. A Ny felől számított második dombhátat követő mélyedésben már nem lehetett felszíni leleteket találni. A lelőhely intenzitása közepes, a leletek a nyomvonal teljes szélességét lefedték. A kerámia mintegy 90%-át a szarmata kori (4–5. sz.) leletek teszik ki. Néhány jellegzetes töredék egyértelműen a középső neolitikumra keltezhető. Ugyancsak kis mennyiségű lelet jelezte a késő avar, az Árpád-kori és az újkori település nyomait.

A nyomvonal 46+900–47+150 km-e között találtuk meg a 47. sz. lelőhely felszíni nyomait.

Az autópálya 47+000 km-szelvényénél a nyomvonal keresztezi a Makó-Csanádpalota országutat. A Palotai út északi és déli oldalán a Langó-tanyától É-ra és Ny-ra egy, a környezetéből alig kiemelkedő dombhát található. A dombhát párhuzamosan fut azzal a nagy és széles mederrel, amelynek közepén a szelidített és szabályozott Belezi-csatorna található. Ezen a magasparton helyezkedik el a felfedezett régészeti lelőhely, melynek intenzitása közepes. A felszíni leletek kisebb-nagyobb foltokban jelentkeztek, de folytonosságuk nem szakadt meg, kb. 95%-uk Árpád-kori, a többi szarmata és őskori kerámia volt.

Munkatársak: Mészáros Patrícia, Paluch Tibor, Sós-kuti Kornél, Wilhelm Gábor régészek (MFM), Benedek András, Pópity Dániel, Sátyay Emese, Tompa György régészhallgatók (SZTE), Katona Sándor, Kulcsár Kornél, Máté Genovéva, Nagy Norbert régésztechnikusok (MFM).

SZALONTAI CSABA

11. Apc határa

(Heves megye) Pa, Ő, Sza, A, Á, Kk

2005. március 1. és december 31. között több részletben terepbejárást végeztünk a Zagyva-völgy K-i oldalán. A település Város-rét, Mákföld, Kopasz-hegy, Tűzkút, Legdoman, Morgó, Szineg, Nagyasszony-árok, Voltér-völgy, Kolin-völgy határrészein, valamint az Apc-nagyhegy Miskolci oldal elnevezésű területén és a nyugati oldalán, továbbá a Zagyvavölgye Tsz területén összesen 17 lelőhelyet regisztráltunk.

A gyűjtött leletanyag: kovaleletek (magkő, penge, szilánkok, gyártási hulladékok, nyersanyagdarabok), patintott kőeszközök, fosszilis csontok, okkerrög, továbbá őskori, szarmata, avar, Árpád-kori, középkori kerámia.

A leletanyag a Dobó István Vármúzeumba került.

Konzulens: dr. Ringer Árpád.

Munkatársak: Gutay Mónika régészhallgató, Kerégyártó Gyula.

DOMBORÓCZKI LÁSZLÓ

12. Apostag, Szilas Kelet

(Bács-Kiskun megye) Sza

A lelőhelyen az M8-15. sz. út építéséhez kapcsolódóan 2005. április 18. és július 15. között megelőző feltárást végeztünk. Egy kb. 300×25 m-es területen feltártunk 34 árkot, 38 gödröt, 15 cölöplyukat, 3 kopolyát, 9 sírt a szarmata korszakból valamint egy újkori kutat. Az objektumok leletanyaga szegényes volt, a néhány rabolatlan sír és az árokrendszer környezetében elhelyezkedő gödrök kivételével, utóbbiakban kisméretű edény, fibulák és gyöngyök kerültek elő. A feltárást során bizonyossá vált, hogy egy szarmata település szélét találtuk meg a hozzá tartozó karámokkal, kopolyákkal és temetővel, valamint egy árokrendszert, mely feltehetőleg a szarmata terület védelmét biztosította. Az árokrendszer jól követhető a környezetről készült légi fotókon is, és megállapítható, hogy egy jelentős méretű „védmű” része lehetett. A feltárt területen még egymás közelében elhelyezkedő árkok ÉNy-DK irányban sugarasan kissé széttartanak, s alkalmazkodnak a környezeti viszonyokhoz. A területen hosszú ideig tartó, jelentős szarmata megtelepedéssel számolhatunk, ugyanis az árokrendszeren kívül nagy sírszámú temető azonosítható a légi fotók alapján.

A temető 9 sírját feltártuk. Egy részük körárkos. A sírokból fibulák, kisméretű edények és gyöngyök (nyakon és a csuklók tájékán) kerültek elő.

WICKER ERIKA

13. Aszód, Papi-földek

(Pest megye) U

A lelőhely az 1960-as évek óta ismert. Kalicz Nándor több mint egy évtizedes ásatás során a terepbejárásból ismert lelőhelynek csak egy kis részét tudta feltárni. Az ásatás befejezése óta számos lelet került be a múzeumba helyszíni szemléim során, amelyeket 1993 óta folyamatosan végzek. 2005. február 1-jén újabb részét ismertem meg a lelőhelynek, amely tehát jóval nagyobb, mint eredetileg hittük, és mint ahogy az MRT térkép (és az ennek alapján készült aszódi rendezési terv) jelöli.

KULCSÁR VALÉRIA

14. Árpás határa

(Győr-Moson-Sopron megye) R, B, Ró, Á, Kk, Kú

2005. március 15-én helyszíni szemlét végeztem régészeti hatástanulmány készítéséhez.

Apáca-domb: A község határának DNy-i részén nagy kiterjedésű mocsaras mélyedés található. A vizenyős lapályból ÉNy-DK-i irányú, hosszan elnyúló markáns domb emelkedik ki, amelynek teljes felszínén rézkori, római kori és Árpád-kori edénytöredékeket gyűjtöttem. Az őskori kerámia nagy része vastag falú, durva kivitelű házikerámia. A kiemelkedés magasabb részén régészeti objektumok világosan kirajzolódó foltjait észleltük. Helyenként nagyobb méretű faltapasz-